

MODERÁTOR:
CSANÁDI ÁGNES¹

RÉSZTVEVŐK:
BARACSKAI JÓZSEF²,
DOSZPOTH ATTILA³,
HORVÁTH ZOLTÁN⁴,
VIGH LÁSZLÓ⁵

ELNÖK:
SOLT KATALIN⁶

Pódiumon az önkormányzatok finanszírozása

Financing of the self-governments is on the platform

Moderator: Dr Ágnes Csanádi

Participants: József Baracska, Attila Doszpoth, Zoltán Horváth, László Vigh

Indebtedness of self-governments has resounded the trade press recently. We should highlight in the row of cause and effect relationships that several tasks of public services got in the sphere of authority of the self-governments that the necessary additional sources had not been available, furthermore, the nominal sum of the aggregate state subsidies had been reduced since 2005. Similarly, the indebtedness was increased by the fact that the own funds of the European Union tenders were to assured by credits. The above-mentioned give enough reason that the financing of the self-governments come into light. The participants of the exciting conversation were the leaders of different-sized settlements of Zala County having different potentialities and source acquisition abilities: József Baracska, the mayor of Zalaszentgrót Town, the member of the parliament, Attila Doszpoth, the deputy mayor of Zalaegerszeg Town with County Rights, Zoltán Horváth, the mayor of Tófej Village, and László Vigh, the mayor of Felsőrajk Village, the member of the parliament.

¹ BGF Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg, mb. tanszékvezető, főiskolai docens

² polgármester, országgyűlési képviselő Zalaszentgrót Város Önkormányzata 8790 Zalaszentgrót, Dózsa u. 1.

³ alpolgármester, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata, 8901 Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 17-19.

⁴ Horváth Zoltán polgármester, Tófej Község Önkormányzata 8946 Tófej, Rákóczi u. 15.

⁵ polgármester, országgyűlési képviselő Felsőrajk Község Önkormányzata 8767 Felsőrajk, Kossuth L. u. 8.

⁶ BGF Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg, egyetemi docens, dékán

A közelmúltban az önkormányzatok eladósodottságától volt hangos a szaksajtó. Az ok-okozati összefüggések közül kiemelendő, hogy több közszolgáltatási feladat úgy került az önkormányzatok hatáskörébe, hogy ehhez a szükséges addicionális források nem álltak rendelkezésre, sőt a normatív állami támogatások nominális összege 2005 óta folyamatosan csökkent. Ugyancsak az eladósodást erősítette az európai uniós pályázatok önrészeinek hitelből történő biztosítása. A fentiek elegendő indokot jelentenek, hogy az önkormányzatok finanszírozása terítékre kerüljön. Az izgalmas beszélgetés résztvevői különböző méret-nagyságú, adottságú és forrásszerző képességű Zala megyei települések vezetői voltak, így Baracska József Zalaszentgrót Város polgármestere, országgyűlési képviselő, Doszpoth Attila Zalaegerszeg Megyei Jogú Város alpolgármestere, Horváth Zoltán Tófej Község polgármestere és Vigh László Felsőrajk Község polgármestere, országgyűlési képviselő.

Hogyan alakultak az 1990. évi önkormányzatokról szóló törvény által meghatározott kötelező feladatok ellátásához szükséges központi költségvetési források a törvény hatályba lépését követően napjainkig?

Horváth Zoltán: Az önkormányzati törvény hatályba lépését követően a kötelező feladatok forráslefedettsége a központi költségvetési forrásokból biztosított volt, ami olyan pénzügyi helyzetet teremtett, hogy még a kistélepülések önkormányzatai is képesek voltak önként vállalt feladatok ellátására, mert ehhez saját forrásaik fedezetet biztosítottak. A feladatellátás és a normatív finanszírozás közötti egységben a „töréspontok” 1995 körül, majd 2002-ben és 2005-öt követően jelentek meg. A 2002. évi közalkalmazotti „béremelés” tárgy évi központi finanszírozását nem követte szintre-hozás a következő évben, így ez az illetménynövekmény napjainkig központilag finanszírozatlan, és a hiányzó forrás megteremtéséről az önkormányzatoknak kell gondoskodni. Közben 2005 óta újabb és újabb hatáskörök kerültek az önkormányzatokhoz, miközben azok normatív állami támogatása évről-évre folyamatosan csökkent.

Vigh László: A finanszírozási problémák következménye, hogy sérül az önkormányzatiság. Hiányzik a lakossági közmegelégedettség, hiszen az önkormányzat a forráshiánya miatt a minimálisan jogos elvárásoknak sem tud megfelelni. A kistélepülések a helyi adóbevételeiket leginkább intézményfenntartásra fordítják és sokszor ez sem elegendő. Zala megyében egyre nő a forráshiányos települések száma (pl. Felsőrajk is ide tartozik), ahol az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű önkormányzatok állami támogatására (ÖNHIKI) van szükség a működési feladatok ellátásához. Napjainkban egyre több zalai településen – ahogy Felsőrajkon is – kerül sor működési hitel igénybevételére. Ebből következően a szükséges fejlesztések évről-évre elmaradnak, hiszen a pályázatokhoz az önerő előteremtése folyamatosan akadály a település fejlesztésének.

Doszpoth Attila: A nagyvárosokban mások ugyan a pénzügyi kondíciók, de esetükben is egyre erőteljesebben érzékelhető az ellátandó feladatok forrásszükséglete és a normatív állami támogatások közötti „feszültség”. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a mára kiteljesedő finanszírozási problémákhoz esetenként a települési önkormányzatok hibás döntései is hozzájárultak. Ez azt jelenti, hogy az 1990-es években olyan fejlesztések is történtek, amelyek működési többletkiadásaival nem számoltak a döntéshozók, így az

adott beruházás aktiválásakor már generálódott a működési hiány. Míg az ország nagyvárosainak forráshiánya egyre aggasztóbb, addig Zalaegerszeg az „üditő” kivétel. Évekre visszavezetve Zalaegerszeg önkormányzata a hatékonyság javulását tartotta szem előtt, azaz nem kapacitásbővítő, hanem rekonstrukciós beruházások történtek. Az intézményrendszerben a feladatok integrációjával (pl. integrált óvodák) gazdaságosabb működés valósult meg, ezáltal a normatív támogatási hiányt csökkenteni lehetett, a saját bevételek pedig jórészt biztosították a fejlesztések pályázati forrásszerzéséhez szükséges önerőt. Ez a gondolkodásmód eredményezte, hogy napjainkban Zalaegerszeg a legkisebb adóssággal rendelkező megyei jogú városok közé tartozik.

Baracska József: A kisebb települések költségvetésében ma is a központi költségvetési források részaránya a legmagasabb. A helyi adóbevételek szerepe egyre nő, amelyek nemcsak a működést, de a fejlesztést is szolgálják és általuk csökken az állami függőség. Növelése azonban mértékkel történhet, hiszen egy új vállalkozás telephelyválasztásánál szempont az iparűzési adó nagysága is. Zalaszentgrót város bevételi főösszegének közel 10%-a származik helyi adókból, aminek szerepe volt és van a település működési hitel nélküli gazdálkodásában.

Hogyan értékelhető a hazai és uniós források fejlesztési szerepe 1996-ot követően a különböző településszinteken?

Baracska József: A hazai decentralizált források megjelenése a fejlesztésfinanszírozás rendszerében főként a kistélepüléseknek volt kedvező. Ez azt jelentette, hogy esetükben a leginkább előforduló kisebb léptékű fejlesztéseik fedezetét a decentralizált területfejlesztési forrásokkal tudták biztosítani. A pályázatok sikeréhez a polgármesterek lobbizása is nagyban hozzájárult. E támogatások megszűnése a kistélepüléseken az uniós forrásokkal nem válthatók ki, ugyanis az uniós pályázatok a nagyobb léptékű fejlesztéseket preferálják, ami a kistélepülések számára nem vonzó egyrészt az önerő megteremtése, másrészt a kisebb forrásigényű fejlesztési céljaik miatt.

Horváth Zoltán: A hazai területfejlesztési források leginkább a kistélepülések tekintetében hiányoznak a finanszírozási rendszerből. Technikai probléma volt – amit lehetett volna orvosolni – hogy egy-egy fejlesztési projekt megvalósításához esetenként több pályázatot is be kellett nyújtani különböző támogatási formákra. Például Tófej Község Önkormányzata a szennyvízelvezetési beruházásához összesen 6 pályázatot nyújtott be különféle támogatásokra, holott egyféle forrásból is biztosítani lehetett volna a fedezetet. A kistélepüléseken ma már sorra maradnak el a szükséges fejlesztések, hiszen az uniós pályázati nagyságrend miatt a kistélepülések e forrásszerzésből már a kiírás pillanatában kizáródnak.

Vigh László: A hazai decentralizált támogatások a terület-, településfejlesztést jelentősen segítették azáltal is, hogy a beruházási léptékeket nem minimalizálták, igaz gyakran a karbantartási, fejlesztési feladatok is ebből valósultak meg. A kistélepüléseken a decentralizált támogatások megszűnését követően is a hazai (költségvetési) források a meghatározóak.

Doszpoth Attila: Vitathatatlan a hazai decentralizált források szerepe a település-fejlesztésben, bár Zalaegerszegen ez a finanszírozási forma nem volt meghatározó. Nyilván ebben közrejátszott, hogy egy megyeszékhely város gazdasági háttere által a saját fejlesztési források szerepe számottevő, továbbá a fejlesztési projektek forrásigénye eleve jelentős nagyságrendet képvisel, ami az uniós pályázati aktivitást erősíti.

Hogyan összegezhető az uniós forrásszerzés tapasztalatai az egyes településszinteken?

Doszpoth Attila: A forrásszerzés feltétele a pályázati aktivitás, ami Zalaegerszeg vonatkozásában nem kifogásolható. Esetenként azonban olyan pályázatok is benyújtásra kerültek, amelyek csak a későbbi tervecélok között szerepeltek, de kiírás esetén célszerű volt élni a lehetőséggel. Zalaegerszeg a megyeszékhelyek adósságállományi rangsorában igen kedvező pozícióban van, ami mögött ésszerű fejlesztések és megfontolt külső forrásbevonás van.

Baracska József: Zalaszentgrót fejlesztéseinek fedezetét zömmel uniós forrásokkal teremti meg. A városnak nincs fejlesztési hitelállománya. Nagyobb léptékű projektekben való részvétel települési összefogást igényelne, ami különböző települési célok, érdekellentétek miatt nehezen járható út.

Vigh László: A kistépülések szempontjából (pl. Felsőrajk) az uniós pályázati rendszer korrekciójára lenne szükség. A nagyságrendi problémán túl az óriási bürokrácia is probléma, hiszen rontja a hatékonyságot.

Összegezve milyen intézkedések szükségesek az önkormányzatok feladatellátása hatékonyságának, minőségének javításához?

Doszpoth Attila: Fontos újragondolni az állam és az önkormányzatok közötti feladatmegosztást, beleértve, hogy a kötelező feladatokhoz társuljon állami finanszírozás. Valósuljon meg a térségi, települési célok és a pályázati kiírások szinkronja. Ugyanakkor a vidéki települések lakosságmegetartó szerepének is érvényesülni kell, amihez az ezt erősítő feladatoknak, illetve finanszírozásnak kell társulni.

Szerkesztette: dr. Csanádi Ágnes
főiskolai docens